

I dette nummeret:

Hovedelementene i Unios innspill til statsbudsjettet - hele innspillet ligger på nett. Unios høring om tjenstedirektivet - side 3.

Statsbudsjettet:

Unio krever tiltakspakke

– Unio krever at statsbudsjettet økes med 5 milliarder. Regjeringa må offensivt forebygge større arbeidsledighet og ta hensyn til lavkonjunkturen man nå ser omrisset av, sier Anders Folkestad, leder i Unio.

Som svar på den nye situasjonen som har oppstått som følge av finanskrisa, krever Unio at rammen for statsbudsjettet økes med 5 milliarder kroner, og at regjeringen nedsetter en kommisjon som skal vurdere innstramminger i regelverket for finansnæringen. Regjeringa må dessuten ha høy beredskap for å komme tilbake med ytterligere tiltak.

– I tillegg mener Unio at lånerammen for vedlikehold av kommunale bygg bør økes med 15 milliarder. Etterslepet på vedlikehold er stort, og vi kan forvente ledig kapasitet i bygg- og anleggsbransjen, sier Folkestad.

Lav rente

Det er også nødvendig å ha beredskap for ytterligere tiltak. Under høykonjunkturen de fire siste årene har Norge holdt igjen på veksten i offentlige utgifter. Nå må vi utnytte de ledige ressursene som konjunkturedgangen og finanskrisa skaper til også å styrke tjenestetilbudet i offentlig sektor.

– Det er betydelig rom for å prioritere forskning, utdanning, velferd og trygghet - slik Soria Moria-erklæringen legger opp til, sier Folkestad. Blant annet fordi det norske rentenivået er høyere enn i utlandet, mener Unio det er mulig å ha et ekspansivt statsbudsjett samtidig som rentenivået skal nedover.

– Det viktigste formålet med tiltakspakken er å holde arbeidsledigheten lav, understreker Folkestad.

Tiltakspakken

Elementene Unio foreslår i tiltakspakken er:

1. Rammetilskuddene til kommunesektoren økes med 2 mrd kroner.
2. Rammen for rentefrie lån til vedlikehold av kommunale skolebygg doubles til 30 mrd kroner.
3. Økte bevilgninger til vedlikehold og fornyelse av statlige bygg, bl.a. ved universitetene, høyskolene og forskningsinstituttene.
4. Økte bevilgninger til forskning og midler til flere rekrutterings- og førstestillinger ved forskningsinstitusjonene. Fremtidig verdiskapning er avhengig av økt forskningsinnsats.
5. Økte driftsmidler til politiet og økt bemanning.
6. Økt satsing i arbeidsmarkedspolitikken. NAV må få klare styringssignaler i høst, slik at det er mulig å ha et betydelig høyere nivå på arbeidsmarkedstiltakene allerede første halvår 2009 ved behov.

– *Alle framskrivinger tyder på økt arbeidsledighet. Større tilskudd til kommunene er ett av virkemidlene som kan dempe den uheldige utviklinga, sier Anders Folkestad.*

Kommisjon for finans

Unio foreslår at det settes ned en regjeringsoppnevnt kommisjon som skal gjennomgå erfaringene med de siste års kreative utvekster i finansnæringen. Kommisjonen skal foreslå nødvendige tilstramminger i regelverket for norsk finansnæring og komme med forslag til tiltak som norske myndigheter kan forfølge internasjonalt.

Unio

Utdanningsforbundet, Norsk Sykepleierforbund, Forskerforbundet, Politiets Fellesforbund, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Ergoterapeutforbund, Universitet- og Høyskoleutdannedes Forbund, Presteforeningen, Det Norske Diakonforbund, Skatterevisorenes Forening.

Unios 10 krav til statsbudsjettet

På Unios nettsider finner du det komplette innspillet til neste års statsbudsjett. Synspunktene blir presentert direkte i møte med Finans- og Kommunal- og regionalkomiteen, og er dessuten sendt til øvrige komiteer, partigruppene og politisk ledelse i relevante departementer. Nedenfor er de 10 mest sentrale kravene til statsbudsjettet gjengitt.

1. Unio foreslår en foreløpig tiltakspakke for å bekjempe økende arbeidsledighet som følge av finanskrisa. Offentlige utgifter økes med 5 mrd kroner og den rentefrie lånerammen for vedlikehold av kommunale skoler økes med 15 mrd kroner. Tiltakene er rettet mot de næringer som rammes hardest og mot offentlig sektor.
2. Unio mener at renta må brukes for å stimulere aktiviteten og redusere usikkerheten i privat næringsliv og i husholdningene. Pengepolitikken og finanspolitikken må trekke i samme retning.
3. Unio foreslår at det settes ned en regjeringsoppnevnt kommisjon som skal gjennomgå erfaringene med de siste års kreative utvekster i finansnæringen med tanke på å vurdere tilstramminger i regelverket.
4. Unio krever at kommunesektorens frie midler styrkes med 2 mrd kroner ut over regjeringens forslag for å gi rom for styrket tjenestetilbud og økt tjenestekvalitet. Dette vil gjøre det mulig å innfri noen av Sori Moria-prioriteringene innen utdanning, helse- og omsorg. Pasientenes sikkerhet og kvaliteten i helsetjenesten er avhengig av bedre samhandling mellom sykehusene og kommunehelsetjenesten. Det må bevilges friske midler til samhandlingstiltak.
5. Unio krever at regjeringen foreslår konkrete tiltak som pålegger kommunene å øke lærertettheten. Tilsynsvirksomheten må trappes opp.
6. Unio støtter regjeringens innsats for full barnehagedekning. Vi krever økt satsing på rekruttering av førskolelærere og økt fokus på kvalitet og kompetanse i barnehagene. Innlemming av barnehagetilskuddene må avvente full dekning etter makspris II.
7. Unio avviser en omlegging av finansieringsansvaret for fysioterapijenesten før det er samsvar mellom praksisomfang og avtalevolum for fysioterapeutene.
8. Unio krever at basisbevilgningen til de høyere utdanningsinstitusjonene økes med 600 millioner kroner og at antall rekrutteringsstillinger økes med 400 ut over regjeringens forslag.
9. Unio krever økte driftsmidler til politiet og flere ansatte politifolk. Regjeringens styrking av bl.a. skatteetaten i kampen mot svart økonomi er positive, men forsiktige.
10. Unio krever tiltak som bygger opp under den norske folkekirken samt ressurser og arbeidsforhold som gjør det mulig å tilby preste- og diakontjeneste av god kvalitet.

Etterlyser rekrutt

Unio mener utdanningsfeltet trenger satsing på økt lærertetthet i grunnskolen, betydelig større innsats rettet mot kvalitet i barnehager og mer omfattende tiltak for rekruttering av forskere.

Unio har forståelse for at det kan ta tid å oppnå full barnehagedekning så lenge etterspørselen stiger. Flere enn tidligere antatt ønsker barnehageplass, og dette er en positiv utvikling. Regjeringen vil at makspris II skal oppnås ved at dagens pris holdes nominelt fast. Da vil en hele tiden få en økende etterspørsel. De øremerkede barnehagetilskuddene kan ikke overføres til rammen før makspris II er realisert.

Unio er kritisk til det at ikke foreslås kraftigere tiltak for å bedre rekrutteringen av førskolelærere. Nye studieplasser er positivt, men det vil like fullt være behov for ytterligere tiltak.

Grunnskole og videregående opplæring

Lærertettheten øker samlet sett på grunn av økt omfang av spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Ser man på ordinær undervisning er lærertettheten svekket. Svar i spørreundersøkelsen NorgesBarometeret viser at i underkant av 15 prosent av kommunene planla å øke antall lærerstillinger i 2008. Lærertettheten er noe kommunene ikke viser interesse for verken å styrke eller å opprettholde.

Dette understreker nødvendigheten av å oppfylle løftet i Soria Moria om en flerårig, forpliktende opptrappingsplan for kommuneøkonomien. I tillegg er det nødvendig at staten legger klare føringer på kommunene og fører skjerpet tilsyn.

Helt fram til skoleåret 2005-06 hadde fylkeskommunal videregående opplæring en nedgang i lærerårsverk samtidig som en hadde kraftig elevtallsvekst. Underfinansiering vil sannsynligvis medføre

ering til forskning

fortsatt svekket lærertetthet i videregående opplæring.

Dette er et klart løftebrudd i forhold til Soria Moria-erklæringen, og tilsynsrapporter viser en gjennomgående tendens til at elevene ikke får det undervisningstilbudet de har krav på etter opplæringsloven. Her er det et klart behov for mer effektive tiltak som sikrer lovverkets standardkrav.

Unio mener dessuten gratis læremidler i videregående opplæring bør fullfinansieres fra statens side. Innvilgede midler er ettårig, og det er nå ingen poster i budsjettet som ivaretar den stabile utgiftsveksten gratis læremidler innebærer. Redusert kvalitet på undervisningen er en sannsynlig konsekvens.

Forskning og høyere utdanning

Statsbudsjettet for forskning og høyere utdanning har noen positive elementer: Bevilgningen til studentboliger er et løft, forskningsbevilgningene gis en realvekst på 4,4 prosent og kuttet i basisbevilgningene fra 2007 tilbakeføres. Likevel innebærer ikke budsjettet den nødvendige satsing.

Basisfinansieringen må økes og utgjøre minst 60 prosent av totalbevilgningen. Dette støtter blant annet opp om fri og uavhengig forskning. I tillegg viser evaluering at kvalitetsreformen har gått på bekostning av forskning. Derfor trengs flere ansatte. Unio krever at basisfinansieringen til universitetene og høyskolene økes med ytterligere 600 millioner kroner. Økt finansiering gjør det mulig å styrke den nødvendige rekrutteringen til forskning. Ambisjonen på stipendiat- og postdoc-stillinger i statsbudsjettforslaget er alt for lave. Unio krever at det opprettes ytterligere 354 stipendiatstillinger og 65 postdoktorstillinger.

En skikkelig investering i forskning og høyere utdanning er avgjørende for å forberede Norge på tiden etter at oljen tar slutt. Målet om en offentlig forskningsinnsats tilsvarende 1 prosent av BNP innen 2010 krever en økning på anslagsvis 2,4 mrd kroner.

Ingen opptrapping av kommuneøkonomien

Regjeringen lovte "en forpliktende og flerårig opptrappingsplan" for kommuneøkonomien i Soria Moria. Unio mener løftet ikke er innfridd.

For stortingsperioden sett under ett holder veksten knapt tritt med behovsveksten. Unio ber om en tiltakspakke knyttet til finanskrisa og den forventede økningen i arbeidsledighet, der statsbudsjettet økes med 5 milliarder. Av disse midlene må kommunene få 2 milliarder.

Virkingen av finanskrisa vil gi kommunesektoren lavere skatteinntekter enn det regjeringen har lagt til grunn. Det er derfor viktig å følge utviklingen gjennom 2009 nøye.

Økte utgifter

Unio er positiv til at regjeringen følger opp barnehageforliket ved fortsatt å øke barnehagetilskuddene. Bortsett fra barnehagene er de aller fleste

kommunale tjenester avhengige av veksten i frie inntekter.

Budsjettforslaget for 2009 gir kommunesektoren en moderat realvekst i frie inntekter ut over behovsveksten. Denne veksten dekker derimot ikke opp for nedgangen i de to foregående år. Fylkeskommunene vil stå tilbake som de store taperne.

Fylkeskommunene

For 2009 er veksten i fylkeskommunale frie inntekter bare marginalt i overkant av behovsveksten. Dette legger ikke til rette for økt ressursinnsats per elev i videregående opplæring. Dette er særlig alvorlig sett på bakgrunn av at fylkeskommunene hadde en relativt kraftig reell nedgang i inntekter etter behovsvekst i 2007 og 2008.

Fylkeskommunenes frie inntekter ligger på et nivå godt under situasjonen i 2005.

Tjenstedirektivet:

Krever sterke tiltak mot sosial dumping

I høringssvaret om tjenstedirektivet krever Unio at Regjeringen styrker arbeidet mot sosial dumping gjennom synlige og virkningsfulle tiltak. I tillegg må Regjeringen sikre tjenestekvalitet og offentlig styring og kontroll med velferdstjenester.

"Hvis Regjeringen ikke med tilstrekkelig grad av sikkerhet kan oppfylle disse krav innenfor rammen av tjenstedirektivet, utsendingsdirektivet og EØS-avtalen for

øvrig, må reservasjonsretten benyttes," heter det i Unios høringsuttalelse.

– Dette direktivet gir viktig markedstilgang for Norge i Europa, men samtidig har kollektive avtaler blitt skviset i flere rettssaker i EU. Dette skaper usikkerhet om hvilke konsekvenser tjenstedirektivet vil få for Norge, sier Unio-leder Anders Folkestad.

Les hele høringssvaret på www.unio.no, under "Unio mener – høringer – 2008".

Helse er underfinansiert

Økt kvalitet på helsetjenester til befolkningen er avhengig av bedre samhandling mellom sykehus og kommuner. Det trengs friske midler til samhandlingstiltak.

Redusert liggetid i sykehus og økt kompleksitet i kommunal helse- og omsorgstjeneste er ikke fulgt opp med en nødvendig satsing på kapasitet og kompetanse i førstelinjen. Terskelen for å få hjelp i helse- og omsorgstjenesten har blitt høyere.

Unio krever en styrking av kompetansen i kommunenes helse- og omsorgstjeneste. Dette gir gode og trygge helsetjenester og forebygger unødige innleggelse i sykehus. Unio mener at innsatsen for nye omsorgsplasser må styrkes med ytterligere 1.000 plasser. Dette kan bidra til en 25 prosent dekningsgrad på omsorgsplasser for befolkningen over 80 år.

Økt samhandling må styrkes blant annet gjennom minst en dobbelt bevilgning til IKT i helse- og omsorgssektoren over en femårsperiode.

Forebygg mer

Forebyggende helsearbeid er et nedprioritert område i kommunehelsetjenesten for alle aldersgrupper, til tross for at dette er god samfunnsøkonomi. Beregninger viser blant annet at det koster nær dobbelt så mye å behandle et fall hos eldre som å forebygge dette.

Helsestasjons- og skolehelsetjenesten spiller en nøkkelrolle i forebyggende helsearbeid. I dag er det geografiske forskjeller i tilbudet, og blant annet er det nedgang i årsverk i fysioterapitjenesten. Unio krever at helsestasjons- og skolehelsetjenesten styrkes, gjennom for eksempel standarder eller normer for tilgjengelighet, for å sikre et tilstrekkelig og likt tilbud over hele landet.

Habilitering og rehabilitering

De siste årene har vi sett at habiliterings- og rehabiliteringstilbudet er bygd ned og fragmentert i flere kommuner, samtidig som spesialisthelsetjenesten korter ned liggetiden og reduserer egen rehabiliteringsinnsats. Det har blitt store variasjoner både mht. kvalitet og tilgjengelighet.

Unio mener derfor kapasitet, ressurser og kvalitet må sikres blant annet gjennom finansieringsordninger som stimulerer rehabilitering, faglige minimumskrav, forskning og ved å vurdere sterkere rettighetsfesting av rehabilitering.

Unio beklager at statsbudsjettet ikke gjenspeiler Nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering, og vi ber Stortinget vurdere stimuleringsmidler knyttet til kapasitetsøkning og kvalitetsheving.

Rus og psykiatri

Unio støtter regjeringens prioritering av områdene psykisk helse og rus. Mennesker som berøres av psykisk helsesvikt og rus må ikke bli en salderingspost i kommunebudsjetter i etterkant av opptrappingsplanene. Det er store utfordringer knyttet til samhandling og kontinuitet i tjenestetilbudet til denne gruppen, og særskilt samhandlingskompetanse og evne til kontinuitet i arbeidet over flere

år kreves. Det er derfor helt nødvendig å sikre rekruttering av kompetent fagpersonale og helhetlig koordinering av tjenestene.

Pasientsikkerhet og kvalitet

I budsjettforslaget 2009 vies pasientsikkerhet og kvalitet mye oppmerksomhet, men det er få forslag til konkrete tiltak. Kunnskapscenterets arbeid innen pasientsikkerhetsfeltet bør forsterkes med 10 millioner kroner.

Helseforetak

Unio er tilfreds med at regjeringen utjevner inntektsforskjellene mellom de regionale helseforetakene, uten at Helse Sør-Øst trekkes i sin inntektsramme.

Det er positivt at det legges opp til en økning av behandlingsaktiviteten. Men prognoser om et underskudd på 1 mrd kroner i 2008 tilsier likevel at bevilgningen er for knapp.

En av årsakene til underskuddet er for lavt anslag for lønnsveksten i statsbudsjettet for 2008. Unio mener at dette underskuddet ikke kan tas inn med effektivisering, og det må gis en tilleggsbevilgning for 2008 og en tilsvarende økning av basisbevilgningen for 2009.

Fysioterapitjenesten

Regjeringen foreslår at kommunene skal dekke en større andel av privatpraktiserende fysioterapeuters inntekt, samtidig som behandlingstakstene staten refunderer skal reduseres.

Unio er bekymret for om kvalitets-sikringen av forslaget er tilstrekkelig. Endringer i finansieringssystemet må ikke gi utslag i et dårligere tilbud til

brukerne, og Unio frykter dette blir konsekvensen fordi mange kommuner har møtt øktende etterspørsel ved å etablere driftsavtaler ned til 20 prosent. Fysioterapeutene har likevel levert tjenester i et større omfang.

Unio krever at det ikke gjennomføres nedjusteringer av refusjonstakstene. Kommunenes økonomiske ansvar kan økes gjennom samsvar mellom praksisomfang og størrelsen på avtalen med kommunen (avtalevolum).